

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№1

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, yanvar.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

INSON KAPITALINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	52
Dilnoza Ruziqulova Xoliqovna	
MAHALLIY BUDJET DAROMADLAR BAZASINI BAHOLASH SAMARADORLIGINI TAKOMILLASHTIRISH.....	56
Isoqov Zafarjon Zokirjonovich	
INNOVATSION IQTISODIYOTDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA XALQARO TAJRIBA	60
Maksumova Umidaxon Sadikjonovna	
ОЛИГОПОЛИЯ И ТЕОРИЯ ИГР	64
Камилова Наргиза Абдукаххоровна, Наимов Самандар Раджабович	
ЦИФРОВЫЕ ИНВЕСТИЦИИ НА ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОМ ТРАНСПОРТЕ: НОВАЯ ЭРА ЭФФЕКТИВНОСТИ	67
Каракулов Фарход Зайпудинович	
MEVA-SABZAVOTCHILIK MAHSULOTLARINING EKSPORT SALOHİYATINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINING INNOVATSION YECHIMLARI	72
Ergashev Jamshid Axmadaliyevich	
MOLIYAVIY AKTIVLARNING IQTISODIY MOHIYATI VA TIJORAT BANKLARIDA ULARNING SIFAT MEZONLARINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	77
Iskandarova Munisa Hasan qizi	
MOLIYAVIY RISKLARNI BOSHQARISHDA SUN'IY INTELLEKTNI QO'LLASH IMKONIYATLARI	82
Xojiyev Jaxongir Dushabayevich, To'xtayev Kamol Po'latovich	
MARKETING VA BOZOR IQTISODIYOTI SHAROITIDA TAYYOR KIIYIMLARNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	87
Bababekova Gulchexra Baxtiyarovna	
NAMANGAN VILOYATI QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA MODERNIZATSIYA JARAYONLARIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARNING IQTISODIY AHAMIYATI	93
Odilova Malika Abdushukur qizi	
TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	98
Toshtemirov Xojakbar Qahramon o'g'li	
ТУРИЗМ КАК ФАКТОР УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ СТРАНЫ	103
Артикова Шохида Ильясовна	
MINTAQALARDA OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARI INNOVATSION SALOHİYATINI BOSHQARISH METODOLOGIYASINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	107
Dadamirzayev Muzaffar Xabibullayevich	
THEORETICAL ASPECTS OF SERVICES IN THE CONTEXT OF UZBEKISTAN'S ECONOMIC TRANSFORMATION	114
Umidjon Normurodov, Qodirov Yusufbek Suyunbek ugli	
РАЗВИТИЕ ПРЕДПРИЯТИЙ ОБУВНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ В УСЛОВИЯХ ФОРМИРОВАНИЯ МАРКЕТИНГОВЫХ ИННОВАЦИЙ	120
Расулов Нозимжон Набиджонович	
QISHLOQ XO'JALIGI SOHASIDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARNING JORIY QILINISHI VA UNI OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDAGI AHAMIYATI.....	125
Saburov Jumanazar Saliyevich	
KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI VA ICHKI BOZORNI KENGAYTIRISH IMKONIYATLARI	129
Mayliyeva Sadoqat Safayozovna	
ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ ТРАНСПОРТНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ В УСТОЙЧИВОМ РАЗВИТИИ УЗБЕКИСТАНА.....	134
Убайдуллаев Худоёр Бахтиёр угли	

MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARI SALOHİYATIDAN SAMARALI FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI	141
Xayitov Rustam Burxonovich	
BARQAROR MOLIYALASHTIRISH KONSEPSIYASIGA MUVOFIQ "YASHIL" INVESTITSİYALARNI RIVOJLANTIRISH.....	146
Abduraxmonov Alimardon Sodiқ o'g'li	
BANK XIZMATLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETINGDAN FOYDALANISH.....	151
Dushamov Maxmudjon Maksudbekovich	
HUDUDLARDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI VA ISTIQBOLLARI	159
Ibodova Dilsora Ibodovna	
INVESTITSION PORTFELLARNI SHAKLLANTIRISH, BAHOLASH VA BOSHQARISH.....	165
Baymanova Mavlyuda Djurayevna, Abdullaeva Shohista	
KICHIK XIZMATLAR FAOLIYATINI RASMIYLASHTIRISH ORQALI AHOLI BANDLIGI KO'RSATKICHLARINI OSHIRISH.....	170
Xalimbetov Farxad Bagibekovich	
MONOPOLIYAGA QARSHI BOSHQARUV TIZIMINI RIVOJLANTIRISH: XORIJIY TAJRIBA VA MILLIY YONDASHUVLAR.....	173
Akbarov Jasur Ikromjon o'g'li	
СТАТИСТИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ДИНАМИКИ И СЕЗОННОСТИ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	179
Салиходжаева Умида Абдуакбар кизи	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDAGI TALABNI PROGNOZLASHNING CHAKANA MARKETING INNOVATSİYASINI TAKOMILLASHTIRISHDAGI ROLI	186
Ostonaqulova Gulsaraxon Muhammadyoqub qizi	
TEMIR YO'L YO'LOVCHI TASHISH KORXONALARI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH MODELLARI	200
Eshboyev Ulug'bek Farxodovich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA MOLIYAVIY HISOBOT VA AUDIT METOLOGİYASINI TAKOMILASHTIRISH	205
Zufarova Zilola Raxim qizi	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN RISKLARNI BOSHQARISH MEXANIZMIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLARNING EKONOMETRIK TAHLILLARI	216
Rahmonqulov Temirbek Eshmamatovich	
MULKIY SOLIQLARNING MAHALLIY BUDJET DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHDAGI TA'SIRINI BAHOLASH.....	222
Aliyarov Olim Abdug'aparovich	
AVTOMOBIL SANOATIDA MAHSULOT BILAN BOG'LIQ XIZMATLAR TASNIFI.....	231
Saidov Dilshodbek Razzakovich	
UY-JOY FONDINI SAMARALI TASHKIL QILISH VA TAKOMILLASHTIRISHNING XORIJIY TAJRIBALARI.....	236
Otajonov Tohirjon Xo'janazar o'g'li	
TURIZMNI IQTISODIYOTDA TO'G'RIDAN TO'G'RI TA'SIRINI STATISTIK TADQIQOTI.....	241
Jumanova Zilola Tuychiyevna	
RIVOJLANGAN DAVLATLAR BANK EKOTIZIMLARI VA O'ZBEKISTON BANK EKOTIZIMLARINING RIVOJLANISHI VA QIYOSIY TAHLILI	248
X.R. Aliyev	
O'ZBEKISTON OLIY TA'LIM TIZIMI UCHUN DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA BOSHQARUV METODOLOGİYASINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	254
Abdullayev Javohir Abdumalik o'g'li	
OROL BO'YI MINTAQASIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI INNOVATSION BOSHQARISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	259
Umarova Xusnora Dilmurod qizi	

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA ISHCHI KUCHIDAN SAMARALI FOYDALANISH ISTIQBOLLARI	264
Xolmurotov Salimbek Eshbekovich	
INNOVATSION KLASTERLARNI TASHKIL ETISH VA RIVOJLANTIRISHNING MOLIYAVIY MEXANIZMI	269
Quliyev Begimqul Melikovich	
ВОПРОСЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫМИ ПРОЦЕССАМИ В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ	276
Ахмедов Самандар Сайфуллоевич	
АГРОЭКОТУРИЗМ КАК НАПРАВЛЕНИЕ ДИВЕРСИФИКАЦИИ ЭКОНОМИКИ СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ УЗБЕКИСТАНА	281
Хайдаров Ойбек Зоирович	
THE IMPACT OF DIGITALIZATION ON SERVICE QUALITY AND CUSTOMER SATISFACTION IN THE HOUSEHOLD SERVICE SECTOR: EMPIRICAL EVIDENCE FROM SAMARKAND REGION	287
Pardayev Sherzod Xolmurodovich, Yuldosheva Zulfizar Sayfullayevna	
DEVELOPMENT OF INTERACTIVE MODELING METHODS FOR THE SYNTHESIS OF INTELLIGENT CONTROL SYSTEMS FOR TECHNICAL OBJECTS IN THE DIGITAL ECONOMY	293
Mamutova Aygul Kalmurzaevna	
TIJORAT BANKLARIDA INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISHDA RISKLARNI BOSHQARISH MASALALARI	298
Abdurazakova Nasiba Sultanovna	
YANGI O'ZBEKISTON SHAROITIDA SOLIQ MA'MURIYATCHILIGI TRANSFORMATSIYASI VA UNING MOLIYAVIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRI	303
Tashmuxeimovna Yayra Atxamovna	
ZAMONAVIY AXBOROT TIZIMLARI ORQALI SOLIQ QARZDORLIGINI UNDIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI ASOSIDA TAHLIL	308
Maxmadustov Jalol Maxmadustovich	
TA'LIM MIGRATSIYASI VA INTEGRATSIYA KO'RSATKICHLARINI STATISTIK TAHLILI: YEVROPA ITTIFOQI (SIRIUS) TAJRIBASI VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI	314
Abdullayeva Gulhayot Shuhratovna	
HUDUDIIY SANOAT KORXONALARI FAOLIYATINI KO'P OMILLI STATISTIK TAHLIL ETISHDAGI ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR VA ULARDAN FOYDALANISH YO'LLARI	319
Tag'oyev Feruz Yorqulovich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ORQALI HUDUDIIY INVESTITSIYA MUHITINI TAKOMILLASHTIRISH: QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA TAHLIL VA TAVSIYALAR	326
Egamberdiev Abbasxon Sherali o'g'li	
KICHIK BIZNESDA INNOVATSION FAOLIYATNI TASHKIL ETISH VA RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARI	331
Nurullayev Baxrom Botirovich	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA RIVOJLANGAN MAMLAKATLAR TAJRIBASIDAN FOYDALANISH	337
Ne'matova Mavsuma	
ZAMONAVIY IQTISODIYOTDA ISLOMIY MOLIYA VA NOBANK KREDIT TASHKILOTLARIDA STRATEGIK BOSHQARUVNING NAZARIY ASOSLARI	341
Galatov Abbas Alibekovich, Xalilov Nurullo Xamidillayevich	
IQTISODIY FAOLLIKNI OSHIRISHGA QARATILGAN DAVLAT FISKAL SIYOSATI HOLATI TAHLILI	346
Xudayberginova Nigora Turgunbayevna	
MEHNATGA HAQ TO'LAHNING MOHIYATI VA ULARNI HISOBGA OLIHNING ASOSIY VAZIFALARI	356
Anvar Raximov Maxmarasulovich	
"CRADLE TO CRADLE" VA "CRADLE TO GRAVE" KONSEPSIYALARINING UMUMIY VA XUSUSIY JIHATLARI	360
Sodikov Zokir Rustamovich	
MINTAQADA PARRANDACHILIK SANOATINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI	366
Qarshiyev Obidjon Egamberdiyevich	

AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING BARQAROR RIVOJLANISH STRATEGIYALARI VA MINTAQA IQTISODIYOTIGA TA'SIRI: KEYNESIAN YONDASHUV NUQTAI NAZARIDAN.....	370
Shermatov G'ofurjon G'ulamovich	
QURILISH KORXONALARIDA INQIROZGA QARSHI BOSHQARUVNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI (ROSSIYA TAJRIBASI)	377
O'rinboyev Doniyorjon Baxtiyorjon o'g'li	
RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA YASHIL XIZMATLAR SEKTORINING TRANSFORMATSIYASI.....	385
Aliqulova Laylo Ziyadin qizi	
VIRTUAL TA'LIM MUHITI ORQALI TALABALARNING MULOQOT KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH OMILLARI.....	390
Bozorova Muazzam Hamid qizi, Hakimova Mushtariybonu Hamid qizi	
MINTAQA IQTISODIYOTIDA TRANSPORT INFRATUZILMASINI TAKOMILLASHTIRISH KO'RSATKICHLARINI EKONOMETRIK MODELASHTIRISH VA PROGNOZLASHTIRISH	395
Qo'ziyboyev Umarbek Ulug'bekovich	
ОЦЕНКА СТОИМОСТИ И РИСКОВ ПРЯМЫХ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ (FDI)	400
Бахтиярова Дильноза Мадминджановна	
XIZMAT KO'RSATISH TARMOQLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA MONOPOLIYAGA QARSHI NAZORATNING AHAMIYATI.....	407
Bekbutayev Nodirjon Fayzullayevich	
O'ZBEKISTONDA INTEGRATSIYALASHGAN YASHIL MOLİYALASHTIRISH ARHITEKTURASI: KONSEPTUAL MODEL VA AMALIY TAKLIFLAR.....	412
Quliyev Ulug'bek Mirzayevich	
BANK TIZIMI FAOLIYATI MISOLIDA MOLİYAVIY ISLOHOTLAR SHAROITIDA KORXONALAR LIKVIDLIGINI OSHIRISH MASALALARI.....	419
Iminova Nurjahan Qodirjon qizi, Karimov Sardorbek Shuxratjon o'g'li	
BOJXONA HUDUDIDA QAYTA ISHLASH BOJXONA REJIMINING SANOAT RIVOJI VA EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHDAGI O'RNI	423
Baxtiyor Abduganiyev, Nodira Saidbaxromova	
СТРАТЕГИЧЕСКАЯ РОЛЬ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В СТАНОВЛЕНИИ ИННОВАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ И ОБЕСПЕЧЕНИИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ	427
Li Kristina Alekseyevna, Элназарова Шарифа Исроиловна, Эшпулатов Достонбек Боходир огли	
TOVAR-XOMASHYO BIRJASIDA SAVDO TURLARINING SHAKLLANISHI VA ULARNING BOZOR SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	432
Xudayberdiyev Kamoliddin Ustemirovich	
THE ROLE OF CORPORATE STRUCTURES IN THE DEVELOPMENT OF GLOBAL FINANCIAL RELATIONS.....	438
Kurbaniyazov Shakhzodbek Karimovich	
BANKLARNI MODERNIZATSIYA VA TRANSFORMATSIYA QILISH JARAYONIDA INVESTITSION KREDITLASH SAMARADORLIGINI TA'MINLASH VA UNI OSHIRISHNING ASOSIY YO'LLARI	442
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
KICHIK BIZNESDA RAQAMLI MARKETING: O'ZBEKISTON SHAROITIDA SAMARADORLIK VA INTEGRATSIYA MODELARI	446
Kamilov Farxod Shamilevich	
TASHQI SAVDODA EKSPORTNING MAKROIQTISODIY AHAMIYATI	453
Abdivaliyev Shahzodbek Xayrullayevich, Mutalov Sultonbek Abduraim o'g'li, Baymanova Mavlyuda Djurayevna, Ubaydullayeva Gulchexra Erkabayevna, Aipova Iroda Ikramovna	
РАЗВИТИЕ АСПЕКТОВ МАРКЕТИНГА В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ СПОРТИВНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ.....	459
Юсупов Махамадамин, Закирова Умида Махамадаминовна	
LIZING OLUVCHI KORXONALARDA BUXGALTERIYA HISOBINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA YURITILISHI	462
Sadritdinov Baxodir	

YASHIL IQTISODIYOT VA KICHIK BIZNES RIVOJLANISHINING NAZARIY-KONSEPTUAL ASOSLARI	467
Isroilov Dilshodbek Rustamovich	
TEXNOLOGIK RESURLARNI BOSHQARISHDA STRATEGIYALARDAN FOYDALANISH	474
Kazakov Olim Sabirovich	
OLIY TA'LIM EKSPORT XIZMATLARINING IQTISODIY AHAMIYATI HAMDA ZARURLIGI.....	479
Abdusattarova Dildora Bohodirovna	
SANOAT KORXONASIDA INNOVATSION JARAYONLAR SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISHNING METODIK YONDASHUVLARI.....	485
Kurbanova Shaxnoza Yuldashbayevna	
ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARI HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI.....	491
Kafiyev Xojiakbar Xosilbek o'g'li	
BOSHQARUV HISOBINI TASHKIL QILISH YO'NALISHLARI.....	496
Xolmatov Otabek Oybek o'g'li	
INSON KAPITALIGA INVESTITSİYALAR.....	499
Sheraliyeva Saida Azatovna	
TURIZM INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISH VA IQTISODIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISHDA KLASTER USULLARINI QO'LLASH.....	504
Mizrob Maxmudovich Tashov	
МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ СТОИМОСТИ КОМПАНИИ В ПРОЦЕССАХ СЛИЯНИЙ И ПОГЛОЩЕНИЙ.....	514
Ли Илларион Георгиевич	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ВИДОВ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ТУРИЗМА УЗБЕКИСТАНА.....	519
Ахмедходжаев Равшан Темурович	
УСТОЙЧИВОЕ И ЦИФРОВОЕ РАЗВИТИЕ РЕГИОНАЛЬНОГО ТУРИЗМА: ЭВОЛЮЦИЯ ТЕОРЕТИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ И МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВАНИЯ	525
Усманова Азиза Баходировна	
O'ZBEKISTONDA TURIZMNI INNOVATSION ASOSDA RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI VA ZARURIYATI.....	529
Temurbek Olimovich Mamayunusov	
КОМПЛЕКСНОЕ УЧЁТНО-АНАЛИТИЧЕСКОЕ СОПРОВОЖДЕНИЕ ПРОЦЕССОВ УПРАВЛЕНИЯ ДЕНЕЖНЫМИ ПОТОКАМИ ПРЕДПРИЯТИЯ.....	536
Эркинбаев Якуббой Хушнуд угли	
ISLOMIY MOLIYA INSTRUMENTLARINING DAVLAT QARZ BARQARORLIGINI TA'MINLASH VA QARZ SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH INSTITUTSIONAL VA AMALIY QO'LLANISH IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISH	541
Raxmatov Hamid Hasan o'g'li, Akramov Azizjon Kabirovich	
O'ZBEKISTON SUG'URTA SEKTORIDA INSTITUTSIONAL VA INVESTITSION OMILLARNING MOLIYAVIY BARQARORLIKKA QO'SHMA TA'SIRI.....	549
Fayziyev Oybek Raximovich	
INSTITUTIONALIZATION OF PUBLIC ADMINISTRATION EFFECTIVENESS: A COMPARATIVE ANALYSIS OF OECD COUNTRIES' EXPERIENCE IN GOVERNANCE FOR PUBLIC ADMINISTRATION REFORM.....	556
Sarvar Saidov Khairulloyevich	
O'ZBEKISTONDA INNOVATSION TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	562
Zaynutdinova Umida Djalalovna, Miraxmedova Maftuna Ibragimovna	
SAMARQAND VILOYATIDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA INSON KAPITALINING ROLI.....	568
Gulnora Mardievna Shadieva, Avazova Charos	
ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ФОРМИРОВАНИЯ ДОХОДОВ РАБОТНИКОВ ВУЗОВ В УСЛОВИЯХ ТРАНСФОРМАЦИИ СФЕРЫ УСЛУГ	572
Шадиева Гулнора Мардиевна, Рустамова Фируза	

KICHIK BIZNES KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH.....	578
Eminchayev Baxodir Sadikovich	
MINTAQA IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA BARQAROR RIVOJLANISH OMILLARINING NAZARIY TAHLILI	583
Tuyev Abdurahmon Yusubovich	
AKTIVLAR SIFATIGA TA'SIR ETUVCHI MAKROIQTISODIY VA INSTITUTSIONAL OMILLARNING TAHLILI	587
Rasulov Muxammad Bobur Fazliddin o'g'li	
TIJORAT BANKLARINING MUAMMOLI KREDITLARI (NPL) KO'RSATKICHI ORQALI BANK TIZIMI BARQARORLIGINI BAHOLASH.....	594
Xanmuratov Roushenbek Xalmuxammetovich, Vaxabov A.V.	
AKSIYADORLAR BILAN MANFAATLI MUNOSABATLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHDA AKSIYADORLAR VA ULARNING HUQUQLARINI TA'MINLASH.....	600
Raimov Farrux Avazjon o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНВЕСТИЦИЙ В РАЗВИТИЕ ЭКОНОМИКИ СТРАНЫ В ТУРИСТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ	605
Мирпулатова Луиза Мансуровна, Абдумажидов Шахзод Шерзод угли	
O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNESNING YAIMDAGI ULUSHI VA UNING IQTISODIY BARQARORLIKKA TA'SIRI.....	610
Bo'stonova Nilufar Abdusmatovna	
MAISHIY XIZMATLAR SOHASIDA INNOVATSION KLASSTER MODELINI JORIY ETISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	615
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna	
SURXONDARYO VILOYATI ISHLAB CHIQUVCHI SANOAT KORXONALARI RAQOBATBARDOSHLIGI KO'RSATKICHLARINING STATISTIK TADQIQOTI.....	619
Buriyev Ubaydulla Bozor o'g'li	
MAMLAKATIMIZDA SOLIQ MA'MURCHILIGINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI VA ULARNI YECHIMLAR.....	623
Normurzaev Umid Xolmurzaevich	
YASHIL IQTISODIYOT RIVOJLANISHINING ASOSIY OMILLARI VA ULARNI BOSHQARISH MASALALARI	630
Yuldasheva Nazokat Muzaffar qizi	
AXBOROT MAHSULOTLARI BIZNESINING BARQAROR RIVOJLANISH MEKANIZMI: MONITORING VA BAHOLASH TIZIMI.....	635
Abdullayev Abdulla Fayzulla o'g'li	
O'ZBEKISTONDA BANK TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH TENDENSIYALARI VA MUAMMOLARI	640
Raxmanova Iroda Xasilovna	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARINI TRANSFORMATSIYA QILISH VA RAQAMLASHTIRISH: MUAMMOLAR VA STRATEGIK YO'NALISHLAR.....	645
Turgunov Abror Kadirovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT DAVRIDA BANK XIZMATLARI VA MOLIVAVIY TEXNOLOGIYALARNING TARAQQIYOTI.....	650
Muminova Marguba Mamirkulovna	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	655
Ulashev Xubbim Askarovich	
KADRLAR SIYOSATI VA DAVLAT XIZMATI SAMARADORLIGINI BAHOLASH HAMDA RIVOJLANTIRISHNING MILLIY MODELINI YARATISH	659
Turayev Laziz Shokirovich	
BALIQ YETISHTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNING O'RNI VA AHAMIYATI.....	664
Bo'ltakov Sardor Oqbo'ta o'g'li	

QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'INI UNDIRISH JARAYONIDA SOLIQ TAFOVUTINI (VAT GAP) ANIQLASH VA BAHOLASH USULLARI: XALQARO TAJRIBA VA O'ZBEKISTON SHAROITIDA ADAPTIV YONDASHUV.....	670
Urazmatov Jonibek Musurmanovich	
HUDUDLAR SOLIQ SALOHİYATI: OMILLAR VA NATIJA.....	675
Baxtiyorov Umid Kaxramon o'g'li	
AN'ANAVIY HUNARMANDCHILIKNI RAQAMLI PLATFORMALAR ORQALI INNOVATSION TRANSFORMATSIYA QILISH MEXANIZMLARI.....	680
Ermetov A.I.	
TA'MINOT ZANJIRINI BOSHQARISHDA SUPPLY CHAIN CONTROL TOWER KONSEPSIYASIDAN FOYDALANISH AFZALLIKLARI.....	686
Yuldashev Abduxakim Abdulkarimovich	
KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA AXBOROT RESURSLARINING BOSHQARUV MODEL VA UNING IQTISODIY SAMARADORLIKKA TA'SIRI.....	691
Yo'ldoshev Nodirbek Ne'matjon o'g'li	
DAVLAT FUQAROLIK XIZMATIGA MENTORLIK TIZIMINI TATBIQ QILISHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	696
Xurshida Maxmadaminova	
QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'INING HISOB-KITOB VA UNDIRISH TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI.....	706
Jumanazarov Alisher Toshtemir o'g'li	
ПРАКТИКА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ КЛЮЧЕВЫХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННЫМИ ФИНАНСАМИ УЗБЕКИСТАНА.....	715
Наимов Шохрух Шарофиддинович	
KORPORATIV DIVIDEND SIYOSATINING YANGI JIHATLARINI O'RGANISH: RIVOJLANAYOTGAN MAMLAKAT MISOLIDA.....	723
Eshev Furqat A'zamovich	
RAQAMLI PLATFORMALAR ASOSIDA "AQLLI SHAHAR" BOSHQARUVINI TAKOMILLASHTIRISH: INSONGA YO'NALTIRILGAN YONDASHUV.....	730
Raximova Madina Shuxrat qizi	
HUDUDIY IQTISODIY TIZIMLARNI BOSHQARISHNING TASHKILIY TUZILMALARI.....	737
Umarov Oqil Omiljonovich	
MAMLAKATIMIZ TIJORAT BANKLARINING FOND BOZORIDAGI INVESTITSION FAOLLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	742
Yuldashev Fozil Turapovich	
MAKROIQTISODIY MUVOZANATNI MODELLASHTIRISHDA MATEMATIK USULLARNING TATBIQI VA PROGNOZLASHTIRISH SAMARADORLIGI.....	749
Abdiraimov Abbos Xolmurodovich	
ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ ТОРГОВЫХ ОТНОШЕНИЙ МЕЖДУ УЗБЕКИСТАНОМ И ГОСУДАРСТВАМИ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ.....	756
Мирзамухамедова Шахзода Акмалжон кизи	
O'ZBEKISTONDA IQTISODIY TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA STRATEGIK MENEJMENTNI RIVOJLANTIRISH.....	762
Ismadiyrov Alisher Abduraxmon o'g'li	
СПОСОБЫ ВЫРАЖЕНИЯ СОСТОЯНИЙ ЧЕЛОВЕКА ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИМИ ОБОРОТАМИ РУССКОГО ЯЗЫКА.....	766
Жумаев Шавкат ХХХ	
SUV XO'JALIGI SOHASIDA DASTURIY BUDJETLASHTIRISH BO'YICHA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	769
Dilshod Pulatov, Dildora Mirzaeva	
МЕТОДЫ СБОРА И АНАЛИЗА ДАННЫХ ДЛЯ ОЦЕНКИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТИ ЦИФРОВЫХ ИНВЕСТИЦИЙ.....	776
Каракулов Фарход Зайпудинович	

НЕФОРМАЛЬНАЯ ЗАНЯТОСТЬ И ТЕНЕВАЯ СТОРОНА ЭКОНОМИКИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН: АНАЛИЗ СТРУКТУРНЫХ ВЫЗОВОВ И ГОСУДАРСТВЕННЫХ МЕР ПО ЛЕГАЛИЗАЦИИ	782
Салахутдинова Юлдуз Голибовна	
OLIY TA'LIM MUASSASALARINI MOLIYALASHTIRISH MODELLARI VA ULARNING XUSUSIYATLARI	787
Xalikov Akmal Xolboyevich	
TIJORAT BANKLARDA MOLIYAVIY XIZMATLARNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH ISTIQBOLLARI	793
Roziqov Behzod Bahrom o'g'li	
RAQOBATBARDOSH MUHITDA INNOVATSION MENEDJMENTNI JORIY ETISH MEXANIZMLARI	799
Siddikov Askar Axrorovich	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA MARKETING STRATEGIYASINI BAHOLASHNING MEZON VA USULLARI	803
Isakova Naima Ikromjonovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT BUDJETI DAROMADLARINI OSHIRISH IMKONIYATLARI	809
Abdullayeva Iroda Shuxrat qizi	
MULTIMODAL TRANSPORT OQIMLARI SHAROITIDA LOGISTIKA XABLAR JOYLASHUVINI TANLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH	813
Umirzaqov Davlatjon Dolimjon o'g'li, Axmedova Muslima Djalolovna	
SUG'URTA ZAXIRALARINI MOLIYAVIY HOLAT TO'G'RISIDAGI HISOBOTDA AKS ETTIRISH TARTIBINI TAKOMILLASHTIRISH	818
Kodirkulov Oybek Turdiboyevich	
MINTAQAVIY IQTISODIYOTNI BOSHQARISHNING XORIJIY TAJRIBALARI	826
Nazarov Nazirjon Narzilloevich	
BUDJET TASHKILOTLARIDA MOLIYAVIY HISOBOTLARNI TUZISH VA ULARNI TAHLIL QILISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI	830
Norqulova Qutlug'nigor Oloviddinovna	
XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASIDA BOJ-TARIF SIYOSATINI METODOLOGIK TAKOMILLASHTIRISH MODELLARI	837
Pardayev Ilhomjon G'ulom o'g'li	
MAMLAKATIMIZDA SOLIQ MA'MURCHILIGINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI (XORIJIY TAJRIBA ASOSIDA)	844
Bekmetov Xursandbek Ilxamovich	
SOTISH KANALLARINI TAKOMILLASHTIRISHDA MARKETING TADQIQOTLARIDAN FOYDALANISH	850
Abduxalilova Laylo Tohtasinovna	
MINTAQ IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA XIZMATLAR SOHASINING O'RNI VA OBYEKTIV ZARURIYATI	857
Achilova Firuza Kurbanovna	
TIJORAT BANKLARINING RESURS BAZASINI MUSTAHKAMLASH VA INVESTITSION KREDITLASH IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISH TAHLILI	862
Faxriddinov Temur Faxriddin o'g'li	
XIZMATLAR SOHASIDA MIJOZLAR BILAN O'ZARO MUNOSABATLARNI RIVOJLANTIRISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA BAHOLASH MEZONLARI	867
Ismailova Ma'mura Eldorovna	
O'ZBEKISTONDA YASHIL TADBIRKORLIKNI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARI VA MANBALARI	874
Rustamova Dilsabaxon Djurayevna, Baratov Maxsudali Nazaraliyevich	
KORXONA FAOLIYATIDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH	881
Xashimova Dilyora Paxritdinovna	
TURIZM SOHASIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI (DXSH) LOYIHALARINI BOSHQARISHDA ESG VA BMTNING BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARI (UNSDG) KONSEPSIYALARINING O'ZARO BOG'LIQLIGI	888
Masharipov Ravshan Rajabboyevich	

IQTISODIY, MOLIYAVIY, INVESTITSIYA VA SOLIQ SALOHİYATINING O'ZARO BOG'LIQLIGINING NAZARIY XUSUSIYATLARI.....	893
Jurayev Xusan Atamuratovich	
TIJORAT BANKLARIDA MOLIYAVIY RISKLAR BOSHQARUVINI TAKOMILLASHTIRISH STRATEGIYALARI.....	900
Kadirov Abdumalik Matkarimovich, Abduqodirova Shahzoda Ilhomidin qizi	
MINTAQA IQTISODIYOTINI IQTISODIY-EKOLOGIK JIHATDAN RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	904
Koliyova Shoxista Qahramon qizi, Barnoqulova Marjona Otabek qizi	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA MOLIYAVIY AKTIVLAR PORTFELLARINI RISK-DAROMAD DILEMMASI ASOSIDA OPTIMALLASHTIRISH (G. MARKOVIS VA J. TOBINNING PORTFEL NAZARIYASI ASOSIDA)	909
Kurbanov Xayrilla	
MAMLAKATIMIZNING BARQAROR IQTISODIY O'SISHGA ERISHISHDA SUN'IY INTELLEKT TIZIMLARINI QO'LLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILASHTIRISH	915
Mirzayev Rustam Ro'ziyevich	
РЫНОЧНЫЙ СПРОС И РАВНОВЕСИЕ	921
Камилова Наргиза Абдукажхоровна, Ашуров Сардоржон Зафаржонович	
XORIJY DAVLATLARDA AUDITORLIK FAOLIYATINING O'RNI VA UNI RIVOJLANTIRISH TENDENSIYASI.....	925
Akromov Shohrux Shuhrat o'g'li	
MARKETING-INTERNET XIZMATLARIDAN FOYDALANGAN HOLDA SAVDO KORXONALARI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH	929
Ismoilov Lazizbek Rasuljon o'g'li	
KORXONADA INNOVATSION BOSHQARUV MEXANIZMLARINING MAVJUD MODELLARINING RETROSPEKTIVASI.....	934
Toxirova Gullola Mirkamolovna	
SANOATNI IQTISODIY RIVOJLANTIRISHDA TARMOQ KORXONALARI FAOLIYATIGA ESG TAMOYILLARINI JORIY ETISHNING ROLI	940
Ne'matov Shoxruxbek Ma'murjon o'g'li	
TIBBIY XIZMATLARNI MOLIYALASHTIRISH VA SAMARADORLIGINI BAHOLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING DOLZARB MASALALARI	946
Isroilov Bohodir Ibragimovich, Muhammadiev Ramz Zoirjon o'g'li	
TIJORAT BANKLARI AKTIVLARINI DIVERSIFIKATSIYALASHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING ROLI	952
O'ktamova Nozima Narzulla qizi	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УЧЕТА ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ.....	957
Журахонов Шержахон Зафаржонович	
O'ZBEKISTONDA YASHIRIN IQTISODIYOT KO'LAMI, RIVOJLANISHINING TARIXIY EVOLYUTSIYASI VA HOZIRGI HOLATI TAHLILI	962
Raxmonov Azizjon Sadullayevich	
SOLIQQA TORTILADIGAN KO'CHMAS MULKLARNI BAHOLASH TIZIMLARINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	970
Musalimov Shuxrat Isamuxamedovich	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARINI TRANSFORMATSIYALASHNI TAKOMILLASHTIRISH BILAN BOG'LIQ BO'LGAN MUAMMOLAR.....	974
Yuldashev Iskandar Abdurashidovich	
BARQAROR RIVOJLANISH KONSEPSIYASI VA UNING QURILISH SOHASIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK(DXSH)NI BOSHQARISHDAGI O'RNI	980
Rasulov Shuxrat G'ayratovich	
"YASHIL IQTISODIYOT", EKOLOGIK BARQARORLIK VA EKOLOGIK MADANIYAT	984
Ibragimova Saodat Abdumom'inovna	

EKOLOGIK TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA YASHIL IQTISODIYOT KONSEPSIYASINING INSTITUTSIONAL MEKANIZMLARI	990
Mirzayeva Nilufar Sabirjanovna	
IQTISODIY RIVOJLANISHDA INNOVATSIYALARNING NAZARIY ASOSLARI VA AHAMIYATI	995
Davlatova Ozoda Olmos qizi	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA KORPORATIV BOSHQARUVNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH: RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN'YI INTELLEKTNI JORIY ETISHNI TAKOMILLASHTIRISH	1001
Suyunova Dilfuza Dilmurod qizi	
BOZORNI SEGMENTATSIYALASHDA MARKETING TADQIQOTLARINING ROLI	1006
Musayeva Shoira Azimovna, Usmonova Dilfuza Ilxomovna	
O'ZBEKISTONNING "YASHIL IQTISODIYOT"GA O'TISH STRATEGIYASI	1010
Sharifboyev Bunyod Azamat o'g'li, Abduraxmanova Gulnora Qalandarovna	
TIJORAT BANKLARI BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA KAPITALNING ROLI	1016
Mirzaraximova Nurhayot Baxrom qizi	
ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ВУЗОВ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН В УСЛОВИЯХ РЕФОРМИРОВАНИЯ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ И РЫНОЧНОЙ КОНКУРЕНЦИИ	1020
Ходжаева Наргизахон Анатолиевна	
FUNDRAISING AS A STRATEGIC TOOL IN MUSEUM MANAGEMENT	1028
Aziza Ibroximova	
KORXONALARDA INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLİYALASHTIRISHDA SOLIQ IMTIYOZLARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI	1035
Boboraxmatova Shohsanam Ibdullo qizi	
MOLIYAVIY HISOBOT TIZIMINI XALQARO STANDARTLARGA O'TKAZISHNING O'ZBEKISTONDAGI DINAMIKASI VA NATIJALARI (OLMALIQ KMK MISOLIDA)	1043
A.J.Tuychiyev, M.V Abdunabiyeva	
TARMOQLANGAN AVTOMOBIL YO'LLARI QURISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH: FARG'ONA VODIYSI (FARG'ONA VILOYATI VA QO'QON HUDUDI) MISOLIDA RAQAMLI LOYIHALASH, OPTIMALLASHTIRISH VA INTELLEKTUAL BOSHQARUV	1051
Yakubov Maqsadxon Sultaniyazovich, Norinov Muhammadyunus Usibjonovich, Zikrayev Akmaljon Alimovich	
O'ZBEKISTONDA KORPORATIV INNOVATSIYA TIZIMINI ISH SAMARADORLIGINI BAHOLOVCHI (KPI) AXBOROT TIZIMINI ISHLAB CHIQUISH VA TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	1057
Rafikova Kamila Baxtiyorovna	
RAQAMLI BANK XIZMATLARINING MOLİYAVIY BOZOR RIVOJIGA TA'SIRI	1063
Abdulazizov Javohir Abduvali o'g'li	
OILAVIY TADBIRKORLIKNI TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN MOLİYALASHTIRISHNING XORIJ TAJRIBASI	1070
Davlyatov Qahramon Abdumavlyanovich	
AMORTIZATSIYALANADIGAN AKTIVLAR HISOBINING ME'YORIY-HUQUQIY ASOSLARI	1077
Aminboyev Jaloliddin Otabek o'g'li	
BANKLARDA RISK MADANIYATINI SHAKLLANTIRISH VA RIVOJLANTIRISH	1083
Karimov Shoxrux Boydulla ugli	
DIGITALIZATION, RESEARCH CAPACITY AND HIGHER EDUCATION DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN: AN ARDL-ECM ANALYSIS (2000-2024)	1087
Ismailova Nilufar	
TURIZMDA TALAB VA TAKLIFNI BAHOLASH USULLARINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	1094
Suyunov Alijon Jumaboy o'g'li	
ОЦЕНКА ВЛИЯНИЯ УПРАВЛЕНИЯ ДОХОДАМИ И РАСХОДАМИ НА ФИНАНСОВУЮ УСТОЙЧИВОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЙ	1099
Аймухаммедова Амина Какажановна	
"O'ZMILLIYBANK" AJDA MIJOZLARNING KREDITGA LAYOQATLILIGI DARAJASI HOLATI TAHLILI	1105
Jumaniyazov Quvanchbek Amatjonovich	

SANOAT KORXONALARINI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH HAMDA ISHLAB CHIQUARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	1110
Qodirov Bekzod Xomidjonovich	
FARMATSEVTIKA SANOATINING ASOSIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARINI IQTISODIY-STATISTIK USULLARI ORQALI TAHLILI	1115
O'taganova Umida Egamberdi qizi	
MAMLAKATIMIZDA XOTIN – QIZLAR O'RTASIDA MAHALLIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH MASALALARI	1123
Rafiyeva Madina Xusinovna	
YASHIL IQTISODIYOTDA DEPOZIT TIZIMINI SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA BOSHQARISH	1128
Norqobilova Feruza Abduhomidovna, Odilov Jahongir Nozimjonovich	
OPTIMIZING HUMAN CAPITAL: THE IMPACT OF SCHOOL MANAGEMENT ON ORGANIZATIONAL CULTURE IN VOCATIONAL EDUCATION.....	1132
Karimova Dilfuza Xatamjonovna	
QISHLOQ XO'JALIGIDA INVESTITSİYALARINING INNOVATSION MAZMUNI RIVOJLANISHINING DOLZARB YO'NALISHLARI	1138
Batirova Raxima Abdujabbarovna, Raximjonov Ulug'bek Boxodir o'g'li	
IQTISODIY TIZIMLARNI MAKRO VA MIKROIQTISODIY DARAJADA PROGNOZLASH: KONSEPTUAL YONDASHUVLAR VA MODELLASHTIRISH USULLARI	1142
Alimov Fazliddin Xalimovich	
ISLOMIY MOLIYA INSTITUTLARIDA FOIZSIZ MOLIYALASHTIRISH TAMOIYLLARINING IQTISODIY MOHIYATI.....	1147
Pulatova Adolat Djaxangirshyevna	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA INNOVASION FAOLIYATNI SAMARALI BOSHQARISH JARAYONLARI	1152
Fayzieva Dilafruz Shuhratovna	
MARKAZIY BANK RAQAMLI VALYUTASI (CENTRAL BANK DIGITAL CURRENCY): NAZARIY ASOSLAR VA XALQARO TA'RIFLARNING QIYOSIY TAHLILI	1156
Tashqo'ziyev Suxrob Abdurazzak o'g'li	
KORXONALARNI MOLIYAVIY INQIROZGA OLIB KELUVCHI SABABLAR VA ULARNI OLDINI OLISH YO'LLARI.....	1161
Bobomirzayev Isroil	
ИНКЛЮЗИВНЫЙ РОСТ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН: ПРОБЛЕМЫ, УСЛОВИЯ И ПЕРСПЕКТИВЫ РЕАЛИЗАЦИИ.....	1165
АскарOVA Мавлуда Турабовна	
XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB QILISHDA MOLIYAVIY BOZOR MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	1171
Ibragimov G'anijon G'ayratovich	
BANK TIZIMIDA OPERATSION RISKLARNI BAHOLASH VA MONITORING MEXANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH.....	1176
Muxitdinova Difuza Farxodovna	
KO'P DARAJALI YONDASHUVNING MIKRO, MEZO VA MAKRO DARAJALARDAGI O'ZARO BOG'LIQLIKLARINI ASOSLASH HAMDA MODEL ARXITEKTURASINI SHAKLLANTIRISHNING METODOLOGIK TAMOIYLLARI	1183
Usmonov Maxsud Tulqin o'g'li, Qodirov Farrux Ergash o'g'li	
TIJORAT BANKLARI DAROMAD BAZASINING TARKIBI VA DINAMIKASI ("TURONBANK" ATB MISOLIDA)	1191
Togayev Salim Sobirovich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA KAPITAL TUZILMASINI OPTIMALLASHTIRISH ORQALI KAPITAL BAHOSINI MINIMALLASHTIRISH MEXANIZMLARI	1196
Obidov Sanjar Omonxo'jayevich	
O'ZBEKISTON XIZMATLAR EKSPORTINING GEOGRAFIK TARKIBINI TAKOMILLASHTIRISH IMKONIYATLARI: GRAVITATSION MODEL ASOSIDA TAHLIL	1202
Qodirjonov Adhamjon	

AKSIONERLIK JAMIYATLARDA MOLIYAVIY INVESTITSİYALAR HISOB VA AUDITINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA YURITISH	1206
Suyunov Yorqin Bekturodovich	
BARQAROR IQTISODIY O'SISHNI TA'MINLASHDA TADBIRKORLIK INFRATUZILMASINING INSTITUTSIONAL OMILLARI	1212
Arifbayev Bobur Dilshodovich	
СТРАТЕГИЧЕСКАЯ ESG-ТРАНСФОРМАЦИЯ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ В СТРОИТЕЛЬНОЙ ОТРАСЛИ В РАМКАХ СТРАТЕГИИ «УЗБЕКИСТАН – 2030»	1219
Аблаева Валентина Борисовна	
FINANCING A GREEN UNIVERSITY: MECHANISMS, MODELS, AND STRATEGIC DIRECTIONS FOR SUSTAINABLE CAMPUS DEVELOPMENT	1227
I. Imomov, F.Nishonov	
ПОНЯТИЕ И ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ СОЦИАЛЬНОГО МАРКЕТИНГА В УЗБЕКИСТАНЕ	1234
Шоев Алим Халмуратович	
ANALYZING UZBEKISTAN'S EU EXPORT TRENDS THROUGH THE GENERALIZED SYSTEM OF PREFERENCES PLUS (GSP+) SCHEME	1239
Aziz Zikriyoyev, Rajabova Malika Nuriddin qizi	
ANALYZING UZBEKISTAN'S EU EXPORT TRENDS THROUGH THE GENERALIZED SYSTEM OF PREFERENCES PLUS (GSP+) SCHEME	1239
Aziz Zikriyoyev, Rajabova Malika Nuriddin qizi	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA INVESTITSILAR HISOBIGA ASOSLANGAN XOLATDA MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI TASHKIL ETISH TARTIBI	1247
Xasanova Xusnoraxon Faxriddinova	
HUDUDIY MOLIYAVIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA INVESTITSION FAOLLIKNING ROLI VA UNING RIVOJLANISH MEKANIZMLARI	1251
Ollanazarov Bekturod Davlatmuratovich	
КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ПОДХОДЫ К ИССЛЕДОВАНИЮ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ УНИВЕРСИТЕТОВ	1257
Менглиева Индира Баходировна	
ЦЕНООБРАЗОВАНИЕ НА ЭНЕРГЕТИЧЕСКОМ РЫНКЕ: ВЫЗОВЫ И ВОЗМОЖНОСТИ	1261
Умарбеков Бахром Ботирбекович	
O'ZBEKISTON QAYTA SUG'URTA TIZIMIDA "ALTERNATIVE RISK CAPITAL"NI JORIY ETISH: IQTISODIY MODEL, EMPIRIK TAHLIL VA ME'YORIY TAKLIFLAR (JAHON TAJRIBASI MISOLIDA)	1270
Jorabaev Jasur Abduraxmanovich	
O'ZBEKISTON QAYTA SUG'URTA TIZIMIDA ALTERNATIVE RISK CAPITAL'NI JORIY ETISH: IQTISODIY MODEL, EMPIRIK TAHLIL VA ME'YORIY TAKLIFLAR (JAHON TAJRIBASI MISOLIDA)	1276
Jo'rabayev Jasur Abdurahmonovich	
IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA BOSHQARUV KADRLARINING LIDERLIK SALOHİYATINI BAHOLASH MASALALARI	1282
Rasulov Shohruxbek G'ulomjon o'g'li, Ibragimov Isroil Usmonovich	
SURXONDARYO VILOYATIDA MEVA VA SABZAVOT ISHLAB CHIQUARISH KO'RSATKICHLARINING XO'JALIKLAR TOIFALARI BO'YICHA TAHLILI	1286
Majidova Dilnoza Bahromovna	
TURISTIK XIZMATLARNI RIVOJLANTIRISHDA SUN'IY INTEKLEKTNING (SI) TA'SIRI	1290
Begimqulov Javohirbek Jo'raqul o'g'li	

TURISTIK XIZMATLARNI RIVOJLANTIRISHDA SUN'IY INTELLEKTNING (SI) TA'SIRI

Begimqulov Javohirbek Jo'raqul o'g'li

Guliston davlat universiteti

tayanch doktranti

E-mail: javohirbekbegimqulov@gmail.com

ORCID: 0009-0002-8903-1227

Annotatsiya. Ushbu maqolada global va milliy turizm industriyasida sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarining o'rni, ularning biznes modellarini transformatsiya qilishdagi ahamiyati hamda iste'molchi xatti-harakatlariga ta'siri kompleks tahlil qilingan. Tadqiqot jarayonida generativ SI vositalarining shaxsiylashtirilgan xizmatlarni shakllantirish, operatsion samaradorlikni oshirish va turizm sohasida mavjud bo'lgan "fragmentar" ma'lumotlar muammosini bartaraf etishdagi imkoniyatlari baholangan. Shuningdek, maqolada O'zbekiston turizm bozorining so'nggi yillardagi rivojlanish dinamikasi tahlil qilinib, sohani modernizatsiya qilish, kadrlar tayyorlash tizimini yangilash hamda barqaror turizmni rivojlantirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ilgari surilgan.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, generativ AI, smart tourism, ma'lumotlar integratsiyasi, shaxsiylashtirish, turizm dinamikasi, raqamli transformatsiya, O'zbekiston turizmi.

Abstract. This article examines the role of Artificial Intelligence (AI) technologies in the global and national tourism industries, their importance in transforming business models, and their impact on consumer behavior. The study analyzes the potential of generative AI tools in delivering personalized services, enhancing operational efficiency, and addressing the issue of "fragmented" data within the tourism sector. In addition, the article explores recent dynamics of the Uzbekistan tourism market and proposes practical recommendations for sector modernization, improvement of human capital training systems, and the development of sustainable tourism.

Key words: artificial intelligence, generative AI, smart tourism, data integration, personalization, tourism dynamics, digital transformation, Uzbekistan tourism.

Аннотация. В данной статье исследуется роль технологий искусственного интеллекта (ИИ) в глобальной и национальной туристической индустрии, их значение в трансформации бизнес-моделей, а также влияние на поведение потребителей. В рамках исследования проанализированы возможности инструментов генеративного ИИ в персонализации туристических услуг, повышении операционной эффективности и решении проблемы «фрагментарных» данных в сфере туризма. Кроме того, в статье рассматривается динамика развития туристического рынка Узбекистана за последние годы и выдвигаются практические рекомендации по модернизации отрасли, обновлению системы подготовки кадров и развитию устойчивого туризма.

Ключевые слова: искусственный интеллект, генеративный ИИ, смарт-туризм, интеграция данных, персонализация, динамика туризма, цифровая трансформация, туризм Узбекистана.

KIRISH

Raqamli transformatsiya turizm sanoatini chuqur o'zgartirmoqda. Globallashuv jarayonlarining tezlashishi, o'z navbatida, turizm sohasida ko'rsatiladigan xizmatlarning turlari va ko'rinishlariga, shuningdek, ularning sifatiga ham bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Onlayn bronlash platformalari, mobil ilovalar va ijtimoiy tarmoqlar bilan bir qatorda, sun'iy intellekt (SI) texnologiyalaridan — xususan, ma'lumotlarni qidirish, o'ziga xos axborot manbai sifatida foydalanish, tavsiyaviy xarakterga ega yechimlarni ishlab chiqish hamda ko'p tilli muloqotni muammosiz amalga oshirish imkoniyatlari — turistik xizmatlar dizayni va sifatini tubdan yangilamoqda.

Jahon miqyosida 2024-yilda xalqaro sayohatlar bo'yicha statistik ko'rsatkichlar pandemiyadan oldingi darajalarga deyarli qaytdi. Mazkur holat xizmat ko'rsatuvchi subyektlar uchun o'zgaruvchan talablarga moslashishda sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarining ahamiyatini yanada oshirdi. Birlashgan Millatlar Tashkilotining 2025-yil may oyida e'lon qilingan Jahon sayyohlik barometriga ko'ra, 2025-yilning dastlabki uch oyida 300 milliondan ortiq sayyoh xalqaro miqyosda sayohat qilgan bo'lib, bu ko'rsatkich 2024-yilning mos davriga nisbatan qariyb 14 millionga ko'pdur. Ushbu o'sish o'tgan yilga nisbatan 5 foizni, 2019-yil — pandemiyadan oldingi davrga nisbatan esa 3 foizni tashkil etgan [1].

Birlashgan Millatlar Tashkiloti Turizm Tashkiloti Bosh kotibi Zurab Pololikashvili ushbu jarayonni quyidagicha izohlaydi: “2024-yilda global turizm sanoatining tiklanish jarayoni asosan yakunlandi. Dunyoning ko'plab hududlarida yo'lovchilar oqimi va sanoat daromadlari pandemiyadan oldingi darajalardan oshib ketdi. Bozor talabining yanada o'sishi bilan global turizm sanoati 2025-yilda ham jadal sur'atlarda rivojlanishi kutilmoqda” [2].

Har bir global mintaqada turizm millionlab ish o'rinlari yaratadigan hamda turli hajmdagi biznes subyektlarini qo'llab-quvvatlovchi yetakchi xizmatlar sohasi sifatida ajralib turadi. O'zbekiston ham so'nggi yillarda turizm oqimlari va xizmat ko'rsatish infratuzilmasini jadal kengaytirayotgan hamda tizimli ravishda transformatsiya qilayotgan davlatlar qatoriga kiradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Turizm sohasida sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarini qo'llash masalasi so'nggi yillarda xalqaro va mahalliy tadqiqotchilar e'tibor markazida bo'lib kelmoqda. Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, SI nafaqat texnologik innovatsiya, balki turizm biznes modelini tubdan o'zgartiruvchi strategik vosita sifatida namoyon bo'lmoqda.

Tadqiqotchi N. Gretzel va uning hammualliflari o'z ilmiy ishlarida “Smart Tourism” tushunchasini shakllantirib, ma'lumotlarning tarqoqligi mijoz tajribasini cheklovchi asosiy omillardan biri ekanligini ta'kidlaydilar. Mazkur tadqiqotda keltirilgan Yaponiya rezidentlarining sayohat ma'lumotlari tahlili ham aynan ma'lumotlar yetishmovchiligi shaxsiylashtirilgan xizmatlar sifatiga to'sqinlik qilishini tasdiqlaydi [3].

D. Searls tomonidan ilgari surilgan “Intention Economy” konsepsiyasi an'anaviy CRM tizimlaridan farqli ravishda, ma'lumotlar boshqaruvini bevosita iste'molchining o'ziga topshirishni nazarda tutuvchi VRM (Vendor Relationship Management) modelini asoslab beradi. Ushbu yondashuv turizm sohasida mavjud “parchalangan” ma'lumotlar muammosini hal etishda muhim ahamiyat kasb etadi [4].

Mahalliy tadqiqotchilardan B.Sh. Safarov turizm axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini qo'llash bo'yicha olib borgan izlanishlarida raqamli platformalar turistik xizmatlar sifatini oshirishning asosiy omili ekanligini ta'kidlaydi. Uning ilmiy qarashlari mazkur maqolada ilgari surilgan SI yordamida “fragmentar” ma'lumotlarni integratsiyalash zaruriyati bilan uyg'unlashadi [5]. I.S. Tuxliyev va uning ilmiy maktabi vakillari esa “Aqli turizm” (Smart Tourism) konsepsiyasini O'zbekiston sharoitida joriy etish metodologiyasini ishlab chiqqanlar. Ular turizm innovatsion klasterlarni shakllantirish jarayonida sun'iy intellekt va “Katta ma'lumotlar” (Big Data) bilan ishlash strategik ustuvorlik ekanligini ilmiy asoslab berganlar [6].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda zamonaviy turizm sanoatida sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarining o'rni va ularning qabul qilinish darajasini aniqlash maqsadida miqdoriy va sifat tahliliga asoslangan mixed methods research yondashuvidan foydalanildi. Tadqiqot jarayoni quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi.

1. Ma'lumotlar manbalari va tanlanma. Tadqiqotning empirik asosi sifatida xalqaro miqyosda tan olingan quyidagi ikkilamchi ma'lumotlar (secondary data) manbalari tanlab olindi. Iste'molchilar xulq-atvorini tahlil qilishda YouGov xalqaro tadqiqot agentligining “International Travel & Tourism Report 2023” hisobotidan foydalanildi. Unda AQSh va Buyuk Britaniyada istiqomat qiluvchi 19 000 dan ortiq respondentlarning javoblari qiyosiy tahlil qilindi.

Texnologik adaptatsiya sur'atlarini baholash jarayonida ChatGPT platformasining ommalashish darajasini aniqlash uchun UBS banki va Reuters agentligi tomonidan e'lon qilingan statistik tahlillar, shuningdek, Ernst & Young (EY) kompaniyasining qiyosiy grafik materiallaridan foydalanildi. Turizm sohasida SI texnologiyalarining

amaliy samaradorligini o'rganish maqsadida esa Butunjahon sayohat va turizm kengashi (WTTC) hamda Microsoft tomonidan 2024-yilda e'lon qilingan "AI in Action" hisobotidagi sanoat keyslariga murojaat qilindi.

2. Tadqiqot usullari. Ma'lumotlarni qayta ishlash jarayonida qiyosiy tahlil (comparative analysis) usuli orqali AQSh va Buyuk Britaniya bozorlarida iste'molchilarning SI texnologiyalariga — xususan, tarjimonlar, tavsiyaviy tizimlar va chatbotlarga — bo'lgan moyilligi foiz ko'rsatkichlari asosida solishtirildi. Tendensiyalar tahlili doirasida ChatGPT, TikTok va Instagram platformalarining 100 million foydalanuvchiga erishish muddati xronologik tartibda qiyoslanib, generativ SI texnologiyalarining jozibadorligi baholandi.

Shuningdek, keys-stadi (case study) tahlili orqali Hilton mehmonxonalar tarmog'ining Birlashgan Arab Amirliklarida amalga oshirilgan "Green Breakfast" pilot loyihasi misolida SI texnologiyalarining ekologik (CO_2 chiqindilarining kamayishi) va iqtisodiy (chiqindilar hajmining qisqarishi) samaradorligi o'rganildi.

3. Ma'lumotlarni taqdim etish. To'plangan statistik ma'lumotlar va vizual grafiklar turizm industriyasining raqamli transformatsiyasi nuqtai nazaridan umumlashtirildi. Bunda asosan iste'molchi talabi va texnologik imkoniyatlar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik hamda korrelyatsiyaga alohida e'tibor qaratildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Olingan ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarining jadal integratsiyalashuvi global iqtisodiy makonda tub burilish yasash salohiyatiga ega. Turli xalqaro ekspertlik institutlari prognozlariga ko'ra, 2030-yilga kelib SI tomonidan jahon iqtisodiyotiga qo'shiladigan qo'shimcha qiymat 15,7 trilliondan 19,9 trillion AQSH dollarigacha bo'lgan miqdorni tashkil etishi kutilmoqda. Ushbu ko'rsatkich nafaqat texnologik taraqqiyotni, balki yalpi ichki mahsulot tarkibining sifat jihatidan o'zgarishini ham anglatadi.

Biroq iqtisodiy o'sish sur'atlari mehnat bozoridagi jiddiy transformatsion jarayonlar bilan parallel ravishda kechmoqda. Jahon Iqtisodiy Forumi (WEF) hisobotlarida ta'kidlanishicha, 2025-yilga borib inson va mashina o'rtasidagi mehnat taqsimotining qayta ko'rib chiqilishi natijasida taxminan 85 million an'anaviy ish o'rni dolzarbligini yo'qotishi mumkin. Shu bilan birga, mazkur jarayon bir tomonlama xarakterga ega emas, chunki iqtisodiyotning raqamli transformatsiyasi natijasida 97 millionga yaqin yangi turdagi ish o'rinlari yaratilishi prognoz qilinmoqda.

Mehnat bozoridagi tarkibiy o'zgarishlar tahlili quyidagi asosiy yo'nalishlarda namoyon bo'lmoqda. Avtomatlashtirish xavfi yuqori bo'lgan sohalar asosan bir xil tartibdagi operatsiyalar va resurs xizmatlariga asoslangan faoliyat turlarini o'z ichiga oladi. SI ushbu funksiyalarni tezroq va samaraliroq bajarish orqali mehnat unumdorligini oshirsa-da, ayrim kasblar uchun ishchi kuchining siqib chiqarilishi xavfini yuzaga keltiradi. Shu bilan birga, yangi imkoniyatlar vektori shakllanib, yangi yaratiladigan ish o'rinlari asosan yuqori texnologik kompetensiyalar, kreativ fikrlash va SI tizimlarini boshqarish qobiliyatini talab etmoqda.

Mazkur tahlillardan kelib chiqib aytish mumkinki, yuzaga kelayotgan disbalansni bartaraf etish uchun davlat va xususiy sektor hamkorligida "qayta malaka oshirish" (reskilling) va "malaka darajasini yuksaltirish" (upskilling) strategiyalarini ishlab chiqish dolzarb ahamiyat kasb etadi. Faqat texnologiyani joriy etishning o'zi yetarli emas, balki asosiy e'tibor ishchi kuchini sun'iy intellektga asoslangan yangi iqtisodiy modelga moslashtirishga qaratilishi lozim.

Global turizm sektori bugungi kunda sun'iy intellekt (SI) texnologiyalari ta'sirida yuzaga kelayotgan fundamental transformatsiya jarayonini boshdan kechirmoqda. Raqamli intellektning servis sohasiga joriy etilishi nafaqat xizmat ko'rsatish tezligini oshirdi, balki mijozlar ehtiyojlarini qondirishning sifat jihatidan yangi bosqichi — giper-shaxsiylashtirish darajasini shakllantirdi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, SI texnologiyalari turistik xizmatlarni individuallashtirish jarayonida uchta asosiy yo'nalishda namoyon bo'lmoqda. Birinchidan, intellektual prognozlash va tavsiyalar yo'nalishida katta hajmli ma'lumotlar (Big Data) tahliliga asoslangan algoritmlar foydalanuvchining avvalgi tanlovlari va joriy tendensiyalarini hisobga olgan holda moslashtirilgan marshrutlar hamda lokatsiyalarni taklif etmoqda. Bu esa qaror qabul qilish vaqtini qisqartirib, servisga bo'lgan sodiqlik darajasini oshiradi. Ikkinchidan, virtual yordamchilar ekotizimi shakllanib, 24/7 rejimida faoliyat yurituvchi aqlli chatbotlar operatsion xarajatlarni optimallashtirish bilan birga foydalanuvchi so'rovlariga tezkor javob berish imkonini yaratmoqda. Natijada inson omili bilan bog'liq navbatlar va kechikishlar muammosi sezilarli darajada kamaymoqda. Uchinchidan, ovozli boshqaruv texnologiyalari jadal rivojlanib, mehmonxona biznesida Alexa, Google Assistant va Alisa kabi tizimlarning joriy etilishi "aqlli xona" konsepsiyasini shakllantirib, mehmonlar uchun kontaktsiz va yuqori texnologik qulayliklarni ta'minlamoqda.

YouGov tomonidan o'tkazilgan so'rovnomalar natijalari turizmga SIning qabul qilinish darajasi mintaqaviy xususiyatlarga ega ekanligini tasdiqlaydi (1-jadval).

1-jadval. AQSh va Buyuk Britaniyada YouGov tomonidan o'tkazilgan so'rovnoma natijalari [7]

Ko'rsatkichlar	Buyuk Britaniya (%)	AQSH (%)
SIdan foydalanishga moyillik (jami)	42	42
Til tarjimonlaridan foydalanish	25	31
Shaxsiylashtirilgan tavsiyalar olish	14	22
Real vaqt rejimidagi chatbot yordami	11	19

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, AQSH sayohatchilari texnologik yangiliklarga nisbatan britaniyaliklarga qaraganda ancha ochiq va moslashuvchidir. Shunga qaramay, respondentlarning 28 foizi hanuzgacha an'anaviy rejalashtirish usullarini afzal ko'rmoqda. Bu esa soha mutaxassislaridan texnologik innovatsiyalarni joriy etishda inklyuzivlikni, ya'ni barcha qatlamlarni qamrab olishni ta'minlashni talab etadi.

SIning amaliy ahamiyati faqat servis jarayonlari bilan cheklanib qolmay, xavfsizlik masalalarida ham hal qiluvchi rol o'ynamoqda. Dunyoning eng yirik onlayn platformalaridan biri — Booking.com tajribasi shuni ko'rsatadiki, mashinali o'qitish (Machine Learning) algoritmlari fribgarlikni aniqlash jarayonida "noto'g'ri pozitivlar", ya'ni qonuniy to'lovlarning fribgarlik sifatida asossiz rad etilishi holatlari sonini keskin kamaytirgan.

Mazkur yondashuv ikki tomonlama strategik ahamiyatga ega:

1. Iste'molchi ishonchi: mijozlarning moliyaviy operatsiyalari asossiz bloklanishining oldi olinadi.

2. Kichik va o'rta biznesni himoya qilish: platformada faoliyat yurituvchi kichik mehmoxonalar va tadbirkorlar uchun kiberxavf darajasi pasaytiriladi hamda iqtisodiy barqarorlik ta'minlanadi.

2022-yil noyabr oyida OpenAI tomonidan ChatGPT platformasining taqdim etilishi global raqamli makonda texnologik inqilob jarayonini boshlab berdi. Ushbu generativ model nafaqat texnologik imkoniyatlar chegarasini kengaytirdi, balki insoniyatning sun'iy intellekt (SI) bilan o'zaro aloqasini ham yangi bosqichga olib chiqdi. Bugungi kunda generativ SI kundalik turmush tarzi va ommaviy axborot makonining ajralmas qismiga aylangan.

ChatGPT ommalashish sur'ati bo'yicha rekord ko'rsatkichlarni qayd etdi. Platforma ishga tushirilganidan so'ng bor-yo'g'i ikki oy ichida 100 million faol foydalanuvchidan iborat auditoriyani to'pladi. Ushbu ko'rsatkichni boshqa global platformalar bilan qiyoslash texnologiyani qanchalik jozibador ekanligini ko'rsatadi:

- ChatGPT: 2 oy;
- TikTok: 9 oy;
- LINE: 19 oy.

SIning bunday shiddat bilan ommalashuvi uning "demokratlashuvi" bilan izohlanadi. Ochiq manbali texnologiyalar va intuitiv, tushunarli interfeyslar tufayli murakkab algoritmik tizimlar keng omma uchun ochiq hamda foydalanishga sodda vositaga aylandi.

Sun'iy intellektning iqtisodiy salohiyati nafaqat foydalanuvchilar soni, balki uning yalpi ichki mahsulotga (YAIM) qo'shayotgan hissasi orqali ham baholanadi. Statista tahliliy ma'lumotlariga ko'ra, SI jahon bozori 2030-yilga kelib 1,84 trillion AQSH dollaridan oshishi kutilmoqda.

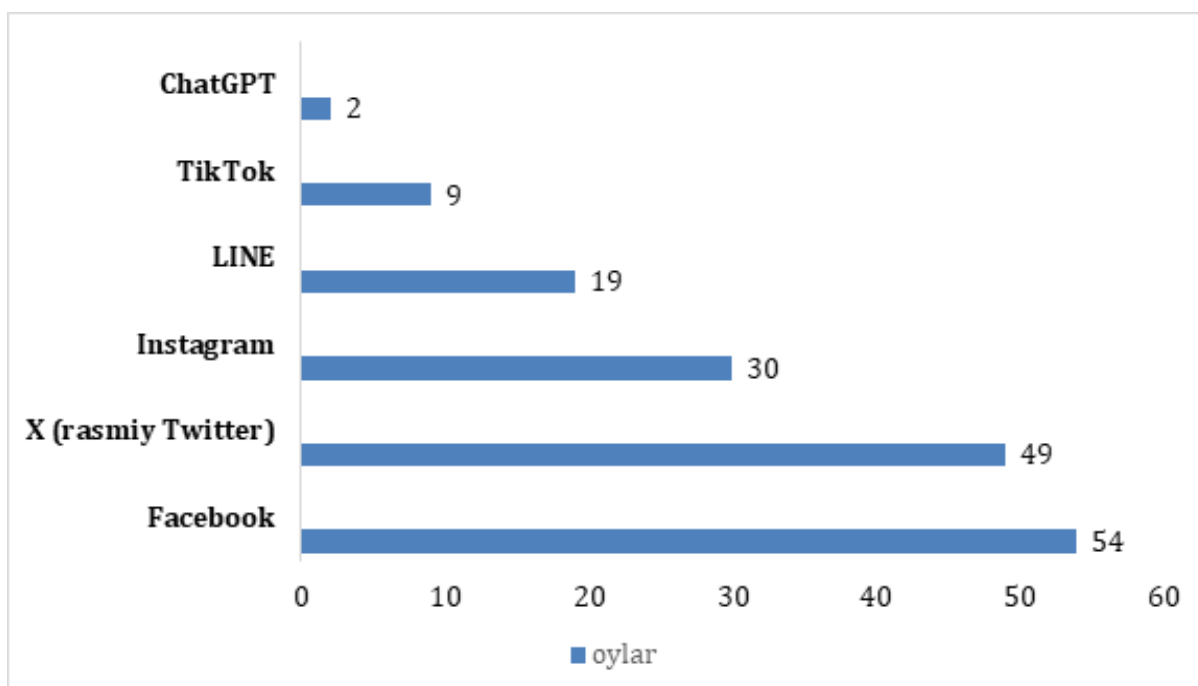
Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, 2024–2030-yillar oralig'ida yillik o'sish sur'ati (CAGR) o'rtacha 35,5 foizni tashkil etadi. Mazkur jarayonning makroiqtisodiy ta'sirini quyidagi muhim ko'rsatkichlarda ko'rish mumkin:

• Iqtisodiy samaradorlik: SI texnologiyalarini joriy etish global ishlab chiqarishda 2,6 trilliondan 4,4 trillion AQSH dollarigacha qo'shimcha qiymat yaratishi mumkin (bu 15–40 foizlik o'sishni anglatadi).

• YAIMga ta'siri: kelgusi o'n yillikda SI jahon yalpi ichki mahsulotini 7 foizga, ya'ni taxminan 7 trillion AQSH dollariga oshirish salohiyatiga ega.

• Mehnat unumdorligi: texnologik optimallashtirish hisobiga global mehnat unumdorligining yillik o'sishi 1,5 foizga yetishi prognoz qilinmoqda.

Xulosa qilib aytganda, generativ sun'iy intellekt shunchaki matn yaratish vositasi bo'lib qolmay, balki global iqtisodiyotning barcha tarmoqlarini, xususan, turizm industriyasini tubdan o'zgartiruvchi strategik resursga aylanmoqda (1-rasm).

1-rasm. Ijtimoiy tarmoqlarning 100 mln foydalanuvchiga erishish ketgan vaqt

ChatGPT platformasining ommalashuv tezligi zamonaviy raqamli iqtisodiyot tarixida misli ko'rilmagan hodisa hisoblanadi. 100 million foydalanuvchidan iborat auditoriyani qamrab olish uchun sarflangan vaqt bo'yicha o'tkazilgan qiyosiy tahlil shuni ko'rsatadiki, generativ sun'iy intellekt an'anaviy ijtimoiy tarmoqlar va messenjerlarga nisbatan bir necha barobar tezroq o'sish sur'atlarini namoyon etgan.

Turli platformalarning 100 million foydalanuvchiga erishish muddati (oy hisobida) quyidagicha:

- ChatGPT: 2 oy — mutlaq rekord ko'rsatkich;
- TikTok: 9 oy — ChatGPTga nisbatan 4,5 barobar sekinroq;
- LINE: 19 oy;
- Instagram: 30 oy;
- X (sobiq Twitter): 49 oy;
- Facebook: 54 oy [8].

Ushbu ma'lumotlar shuni tasdiqlaydiki, Facebook kabi gigant platformaga o'z auditoriyasini shakllantirish uchun 4,5 yildan ortiq vaqt talab etilgan bo'lsa, ChatGPT bu natijaga bor-yo'g'i 60 kun ichida erishgan. Mazkur holat iste'molchilarning sun'iy intellektga asoslangan mahsulotlarga bo'lgan yuqori ishonchi hamda texnologiyaning tezkor ommaboplashuvi bilan izohlanadi.

Bunday shiddatli integratsiya turizm kabi xizmat ko'rsatish sohalari uchun ham yangi standartlarni belgilab bermoqda. Endilikda mijozlar texnologik yechimlardan nafaqat funksionallikni, balki tezkorlik va aniq javob olish imkoniyatini ham kutmoqdalar.

Sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarining bozor hajmi va ularning xalqaro iqtisodiy tizimlarga ta'siri bugungi kunda makroiqtisodiy barqarorlikning muhim omillaridan biriga aylanmoqda. Turli nufuzli manbalar ushbu sohaning misli ko'rilmagan o'sish sur'atlarini prognoz qilmoqda.

Bozor o'sishining prognoz ko'rsatkichlari quyidagilardan iborat:

- Bozor qiymati: Statista tahlillariga ko'ra, 2030-yilga kelib global SI bozori 1,84 trillion AQSH dollari (taxminan 276 trillion iyena) miqdoridan oshishi kutilmoqda.
- Yillik o'sish dinamikasi: 2024–2030-yillar oralig'ida bozorning yillik murakkab o'sish sur'ati (CAGR) o'rtacha 35,5 foizni tashkil etishi prognoz qilinmoqda.
- Iqtisodiy qo'shimcha qiymat: SI texnologiyalarining turli sohalarga tatbiq etilishi global ishlab chiqarish hajmini 4,4 trillion AQSH dollarigacha oshirishi mumkin.
- O'sish koeffitsiyenti: texnologik integratsiya umumiy iqtisodiy o'sishni 15–40 foiz diapazonida tezlashtirish salohiyatiga ega.

Mehmonxona industriyasi vakillari o'rtasida o'tkazilgan so'rovlar natijalariga ko'ra, respondentlarning 63 foizi daromadlarni boshqarish (Revenue Management) jarayonida SI algoritmlaridan foydalanishini bildirgan. Ushbu jarayon bozor tendensiyalarini monitoring qilish, raqobatchilar faoliyatini tahlil etish hamda dinamik narx belgilash bo'yicha qarorlar qabul qilishni o'z ichiga oladi.

Sohaning yetakchi kompaniyalari SI imkoniyatlarini turli funksional yo'nalishlarda muvaffaqiyatli sinovdan o'tkazmoqda:

1. Shaxsiylashtirilgan xizmatlar: Recruit (Jalan) va Kayak platformalari foydalanuvchi preferensiyalariga asoslangan moslashuvchan chat-tizimlarni joriy etgan.

2. Operatsion barqarorlik: United Airlines parvozlardagi uzilishlar va kechikishlar haqida mijozlarni real vaqt rejimida xabardor qilishda SI modellaridan foydalanmoqda.

3. Moliyaviy avtomatlashtirish: Concur Travel generativ SI yordamida biznes-sayohat xarajatlarini avtomatik qayta ishlash vositasini taqdim etdi.

4. Ovozli texnologiyalar: Priceline kompaniyasi OpenAI'ning ilg'or ovozli rejimini (Advanced Voice Mode) chatbotlarga integratsiya qilish orqali foydalanuvchi tajribasini (UX) soddalashtirmoqda.

Tahlillar natijasida turizm SI qo'llanilishini quyidagi tizimli yondashuvlarga ajratish mumkin:

- Individualizatsiya: retrospektiv (tarixiy) ma'lumotlar asosida mijoz qoniqish darajasini oshiruvchi eksklyuziv tavsiyalarni shakllantirish.

- Avtomatlashtirish: operatsion samaradorlikni oshirish bilan birga, xizmat paketlarini iste'molchi ehtiyojlariga mos holda bron qilish imkoniyatini yaratish.

- Kommunikatsion evolyutsiya: chatbotlar va avtomatlashtirilgan tarjimonlar orqali muloqot sifatini yaxshilash, shuningdek, raqamli avatarlar hamda kengaytirilgan haqiqat (XR) texnologiyalari asosida yangi aloqa kanallarini rivojlantirish.

Sun'iy intellektning turizm industriyasidagi transformatsion kuchi nafaqat nazariy prognozlarida, balki bozor yetakchilarining kundalik operatsiyalarida ham yaqqol namoyon bo'lmoqda. 2023-yildan boshlab yirik platformalar generativ SI texnologiyalarini o'z ekotizimlariga jadal integratsiya qila boshladi.

So'nggi yillarda turistik xizmatlarni bron qilish va rejalashtirishda quyidagi texnologik yutuqlar kuzatildi:

- Expedia: 2023-yilda mobil ilovaga integratsiya qilingan SI chatbotini ishga tushirdi. Ushbu tizim foydalanuvchi bilan muloqot asosida sayohat yo'nalishlari, turar joy va ko'ngilochar maskanlar bo'yicha shaxsiylashtirilgan tavsiyalar beradi.

- Tripadvisor: generativ SI yordamida foydalanuvchilarning individual xohishlariga moslashtirilgan eksklyuziv sayohat marshrutlarini yaratish funksiyasini joriy etdi.

- Trip.com: kompaniya tomonidan taqdim etilgan "TripGen" chatboti tezkor maslahatlar, ilhomlantiruvchi g'oyalar va tayyor marshrut rejalarini taklif etish orqali mijozlar bilan muloqotni yangi bosqichga olib chiqdi.

- Airbnb: platforma uy egalari uchun SI asosidagi "Photo Tour" funksiyasini ishga tushirdi hamda SI loyihalarini jadallashtirish maqsadida GamePlanner.AI startapini sotib oldi [9].

SIning turizmga ta'siri faqat mijozlarga xizmat ko'rsatish bilan cheklanib qolmay, balki korporativ ijtimoiy mas'uliyat va barqarorlik ko'rsatkichlariga ham ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Jumladan, Hilton mehmonxonalar tarmog'i Birlashgan Arab Amirliklaridagi 13 ta mehmonxonasida SI asosidagi "Green Breakfast" pilot dasturini joriy etdi. Natijada oziq-ovqat chiqindilari 62 foizga qisqarib, bir yil davomida atmosferaga chiqariladigan CO₂ emissiyasi 726 tonnaga kamaytirildi [10].

Hiltonning BAA'dagi shaxsiylashtirilgan xizmat modeli O'zbekistonning tarixiy shaharlarida — Samarqand, Buxoro va Xivada — mehmonxona servislarni rivojlantirish uchun muhim andoza bo'la oladi. Generativ SI yordamida xorijiy turistlarning milliy qadriyatlar va tarixiy obidalarga bo'lgan qiziqishini oldindan tahlil qilish, ularga umumiy marshrutlardan ko'ra shaxsiy hissiy qarashlarga mos eksklyuziv yo'nalishlarni taklif etish imkoniyati yaratiladi.

Shu bilan birga, generativ modellar, xususan, ChatGPT kabi tizimlar tomonidan taqdim etilayotgan ma'lumotlarning ishonchiligi hamon dolzarb muammo bo'lib qolmoqda. Ochiq manbalarga tayanadigan bepul ma'lumotlar bazalari asosida ishlovchi SI modellari ayrim hollarda eskirgan reyslar yoki yopilgan lokatsiyalar haqida noto'g'ri ma'lumot berishi, shuningdek, ma'lumotlar yetishmagan vaziyatlarda ishonchli ko'ringan, ammo xato bo'lgan javoblar — "gallyutsinatsiyalar"ni yaratishi mumkin.

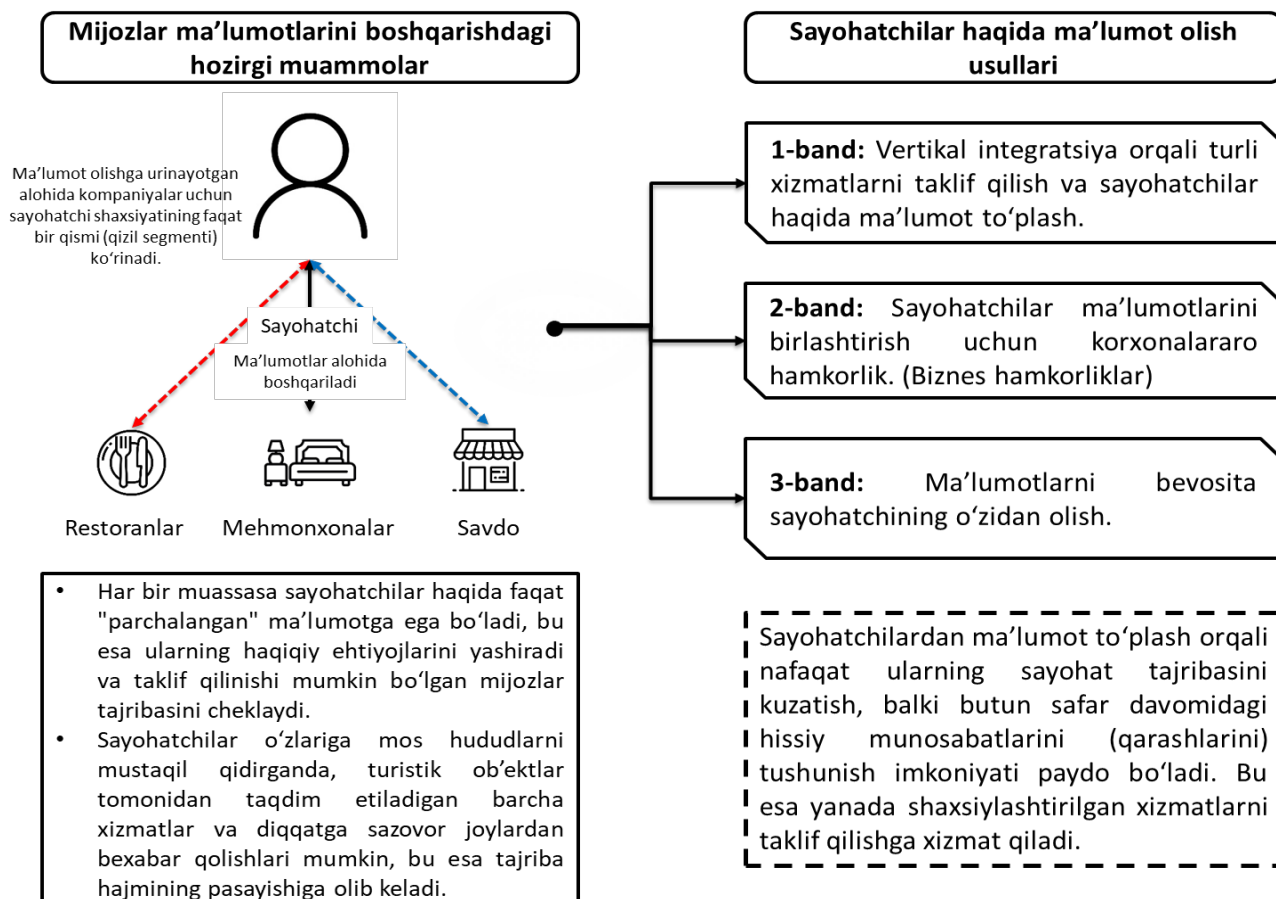
Shu sababli, ko'plab turistik brendlar SI modellarini o'zlarining xususiy (lokal) ma'lumotlar to'plamlari bilan integratsiya qilish orqali tizim aniqligini oshirishga intilmoqda. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ma'lumotlar hajmidan ko'ra ularning ishonchiligi va yangiligi hal qiluvchi ahamiyatga ega.

"Giper-shaxsiylashtirish" (hyper-personalization) konsepsiyasi foydalanuvchining o'tmishdagi xatti-harakatlari va shaxsiy preferensiyalari bo'yicha katta hajmdagi tarixiy ma'lumotlarni talab etadi. Biroq turizm sohasida bunday ma'lumotlarni to'plashda qator muammolar mavjud. Jumladan, sayohat kundalik faoliyat emasligi sababli tranzaksiyalar sonining kamligi va sayohatchilar qiziqishlarining vaqt o'tishi bilan o'zgaruvchanligi bashoratlarning aniqligini pasaytiradi. Masalan, 2022-yilda Yaponiyada har bir rezidentga o'rtacha 1,86 ta tungi va 1,48 ta kunlik sayohat to'g'ri kelgan.

Yaponiya tajribasida kuzatilgan ma'lumotlar fragmentatsiyasi muammosi O'zbekiston uchun ham dolzarb hisoblanadi. 2021-yildagi 1 881,4 ming nafar turist ko'rsatkichidan 2025-yil yanvar-oktyabr holatiga kelib 9 722,5 ming nafargacha bo'lgan o'sish sharoitida turistlar oqimini sifatli boshqarish uchun tarqoq ma'lumotlarni

yagona ekotizimga birlashtirish va har bir sayohatchining individual ehtiyojlarini chuqur o'rganish strategik ahamiyat kasb etadi.

Turizm sanoatining asosiy qismini tashkil etuvchi kichik va o'rta korxonalar yirik texnologik platformalar bilan teng darajada ma'lumot to'plash imkoniyatiga ega emas. Bu holat bozor kon'yunkturasida sezilarli disbalansni yuzaga keltirmoqda. Bir tomondan, resurslar tanqisligi kichik operatorlarning shaxsiylashtirilgan xizmatlar ko'rsatish imkoniyatlarini cheklasa, ikkinchi tomondan, mintaqaviy darajada identifikatorlarni o'zaro bog'lash va tarqoq ma'lumotlarni yagona tizimga integratsiyalash orqali ushbu muammoni yumshatish yo'nalishida izlanishlar olib borilmoqda (2-rasm).

2-rasm. Turizm sohasida mijozlar ma'lumotlarini boshqarish modeli (muallif tomonidan tuzilgan)

Ushbu model turizm ekotizimida ma'lumotlar tarqoqligi muammosini va uni bartaraf etishning zamonaviy yechimlarini tahlil qiladi. Modelning asosiy mazmunini quyidagi uchta muhim nuqtaga ajratish mumkin.

Ma'lumotlar fragmentatsiyasi (tarqoqlik). Hozirgi kunda restoranlar, mehmonxonalar va savdo shoxobchalari sayohatchi haqida faqat o'z xizmatlari doirasida cheklangan, ya'ni "parchalangan" ma'lumotlarga ega. Natijada mijozning to'liq ehtiyojlari yaxlit tarzda shakllanmaydi, bu esa unga yuqori sifatli va shaxsiylashtirilgan xizmatlar ko'rsatish imkoniyatini sezilarli darajada cheklaydi.

Yondashuvlarning o'zgarishi. Eskirgan vertikal integratsiya usuli, ya'ni faqat bitta tarmoq doirasida ma'lumot to'plash amaliyoti o'rniga, bugungi kunda bizneslararo hamkorlik va mijozdan to'g'ridan-to'g'ri ma'lumot olish strategiyalari muhim ahamiyat kasb etmoqda.

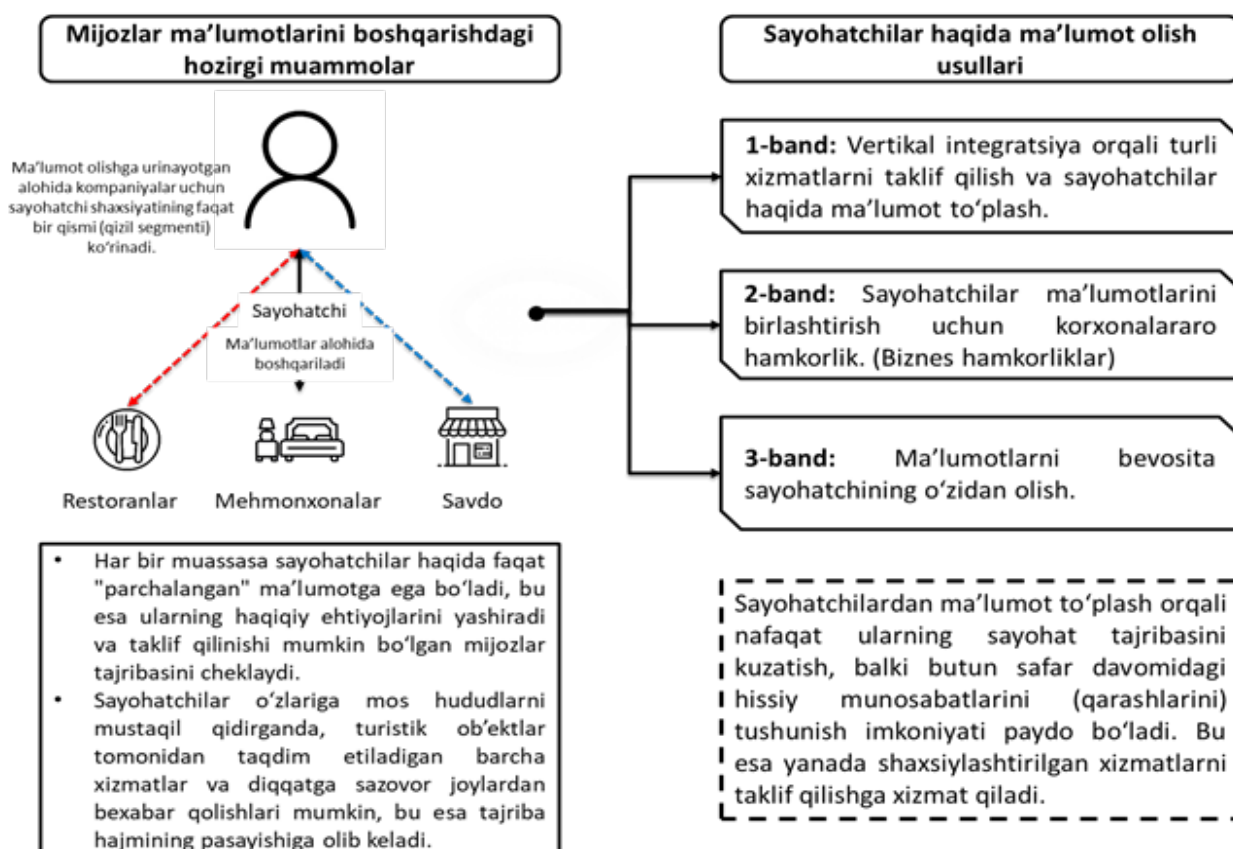
Emotsional tahlil va shaxsiylashtirish. Zamonaviy yechimlarning asosiy maqsadi nafaqat sayohatchining qayerga borganini qayd etish, balki uning butun sayohat jarayonidagi hissiy munosabatlarini (emotsiyalarini) tushunishdan iborat. Mazkur yondashuv turizm obyektlariga har bir sayohatchi uchun individual va takrorlanmas tajriba yaratish imkonini beradi.

Xulosa qilib aytganda, model turizm sanoati "shunchaki xizmat ko'rsatish" bosqichidan "mijoz tajribasini kompleks boshqarish" bosqichiga o'tayotganini yaqqol namoyon etadi. Turizm sohasidagi SI tizimlarining asosiy muammosi aynan ma'lumotlarning tarqoqligi bilan bog'liq. Hozirgi vaqtda kompaniyalarning aksariyati sayohatchining umumiy "shaxsiyati" (persona) haqida faqat fragmentar tasavvurga ega.

Sun'iy intellekt va ma'lumotlar integratsiyasi yetkazib beruvchilar uchun yangi imkoniyatlar eshigini ochmoqda. Avvalo, ehtiyojlarni identifikatsiyalash imkoniyati paydo bo'ladi. Agar tizim sayohatchining shaxsiy didini, masalan, "shahar markazidan uzoqda tabiat qo'ynida dam olish" yoki "do'stlar bilan barbekyu tashkil etish" kabi afzalliklarni aniqlay olsa, xizmat ko'rsatuvchilar misli ko'rilmagan qiymat taklif qila oladilar. Shuningdek, bevosita aloqa imkoniyati kengayadi: sayohatchilarning afzalliklari aniq bo'lganda, yetkazib beruvchilar birinchi marta vositachilarsiz mijoz bilan to'g'ridan-to'g'ri muloqot qilish va ularning ehtiyojlariga mos xizmatlarni taqdim etish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bundan tashqari, mazkur model resurslari cheklangan kichik va o'rta korxonalar uchun ham o'z murojaatlarini maqsadli auditoriyaga samarali yetkazish imkonini yaratadi.

O'zbekistonda ham texnologiyalarning jadal rivojlanishi sharoitida generativ sun'iy intellektni biznes amaliyotiga tizimli ravishda joriy etish va integratsiyalash zarurati har qachongidan ham dolzarb hisoblanadi. Chunki ushbu jarayon turar joy, transport va ko'ngilochar sohalarni yagona, aqlli ekotizimga birlashtirish orqali turizm sanoatining yangi bosqichini boshlab beradi. Generativ SI nafaqat turizm sohasida inqilobiy o'zgarishlar keltirib chiqarmoqda, balki kelgusi yillarda sohadagi fundamental biznes modellarini qayta shakllantirish salohiyatiga ega (3-rasm).

3-rasm. O'zbekistonning 2021–2025-yillardagi xorijiy turistlar oqimi dinamikasi¹ (ming kishi) [11]

Taqdim etilgan statistik ma'lumotlarga ko'ra, so'nggi besh yil ichida O'zbekiston turizm sektori misli ko'rilmagan sur'atlar bilan rivojlanmoqda. Grafikda keltirilgan raqamlar shunchaki statistik ko'rsatkichlar emas, balki sohada amalga oshirilgan tizimli islohotlarning amaliy natijasidir. Tiklanish va jadal o'sish bosqichida, ya'ni 2021-yilda turistlar soni 1 881,4 ming nafarni tashkil etgan bo'lsa, 2022-yilga kelib ushbu ko'rsatkich qariyb uch baravarga oshib, 5 232,8 ming nafarga yetdi. Bu holat pandemiyadan keyingi "rebound", ya'ni qayta tiklanish effektining yaqqol ifodasidir.

2023–2024-yillarda mos ravishda 6 626,3 va 8 181,4 ming nafar ko'rsatkichlar turistlar oqimi o'sish sur'atlarining barqarorlashganini va bozor kengayishda davom etayotganini ko'rsatadi. 2025-yilda (yanvar–oktyabr) turistlar oqimining 9 722,5 ming nafargacha jadal o'sishi esa soha subyektlari zimmasiga yanada katta mas'uliyat yuklaydi. Endilikda miqdoriy o'sishni sifatli xizmatlarga aylantirish uchun tarqoq ma'lumotlardan voz kechish va sayohatchining emotsional munosabatlariga asoslangan shaxsiylashtirilgan xizmatlarni joriy etish strategik zaruriyatga aylanmoqda.

¹ Manba: O'zbekiston Respublikasi Milliy Statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida

O'zbekistonning turizm ekotizimini sun'iy intellekt yordamida modernizatsiya qilish uchun quyidagi strategik qadamlar taklif etiladi: turli xizmat ko'rsatuvchi subyektlar o'rtasida ma'lumotlar almashinuvi uchun yagona ma'lumotlar infratuzilmasi sifatida milliy platformani yaratish; Samarqand, Buxoro va Xiva kabi yirik turistik markazlarda "Smart Tourism" yo'nalishida SI-eksperiment zonalari va pilot loyihalarni ishga tushirish; turizm sohasida faoliyat yurituvchi kadrlar uchun SI-savodxonlik bo'yicha maxsus treninglar va o'quv dasturlarini joriy etish; SI texnologiyalarini sinovdan o'tkazish imkonini beruvchi regulativ "sandbox", ya'ni vaqtinchalik huquqiy va me'yoriy yengilliklar rejimini shakllantirish; turizm SI yechimlarini taklif etuvchi mahalliy texnologik startaplarni rag'batlantirish va qo'llab-quvvatlash; shuningdek, SI yordamida ekologik integratsiyani kuchaytirish, barqaror turizm ko'rsatkichlarini monitoring qilish va uglerod emissiyasini kamaytirish choralarini amalga oshirish.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ushbu tadqiqot sun'iy intellekt texnologiyalarining turistik xizmatlar ko'rsatish zanjiridagi strategik o'rnini fundamental asoslab berdi. O'zbekiston turizm bozorining so'nggi yillardagi shiddatli o'sishi SI yechimlarini milliy miqyosda joriy etish uchun qulay imkoniyat yaratmoqda.

Tahlillar natijasida turizm sektorida generativ SI qo'llanilishining quyidagi ustuvor yo'nalishlari aniqlandi:

- Shaxsiylashtirilgan o'zaro ta'sir: tarixiy bandlov ma'lumotlari va foydalanuvchi preferensiyalari asosida har bir sayohatchi uchun ekslyuziv takliflar shakllantiriladi.
- Operatsion samaradorlik: daromadlarni boshqarish va narxlarni dinamik belgilash kabi jarayonlarni avtomatlashtirish orqali biznes unumdorligi oshiriladi.
- Kommunikatsion evolyutsiya: chatbotlar va ovozli interfeyslar (masalan, Priceline integratsiyasi) orqali til to'siqlari bartaraf etilib, foydalanuvchi tajribasi (UX) yaxshilanadi.

SI o'zining ulkan salohiyatiga qaramay, ma'lum cheklovlarga ega. Avvalo, ma'lumotlar tanqisligi muammosi mavjud bo'lib, sayohatlarning mavsumiy va kam sonli xarakterga egaligi (masalan, Yaponiyadagi past o'rtacha ko'rsatkichlar) shaxsiylashtirish jarayonida ma'lumotlar yetishmovchiligini keltirib chiqaradi. Shuningdek, sifat va ishonchlilik masalasi dolzarbligicha qolmoqda, chunki generativ modellar eskirgan ma'lumotlar yoki "gallyutsinatsiyalar" taqdim etishi ehtimoli yuqori bo'lib, bu holat xususiy ma'lumotlar bazalari bilan integratsiyalashuv zaruratini kuchaytiradi.

Generativ sun'iy intellektning paydo bo'lishi turizm biznes modelini shunchaki shaklan o'zgartirmasdan, balki uni tubdan qayta kashf etishga xizmat qilmoqda. Mazkur jarayon yetkazib beruvchilarga (mehmonxonalar, transport va mahalliy servislar) vositachilarsiz mijozlar bilan bevosita muloqot qilish imkoniyatini yaratadi. Shu bilan birga, mehnat bozorida ham sezilarli transformatsiya kuzatilmoqda: endilikda oddiy ma'lumot yig'uvchilar emas, balki ma'lumotlarni chuqur tahlil qilish va ulardan mazmunli strategik tushunchalar (insight) olish qobiliyatiga ega bo'lgan mutaxassislarga talab ortib bormoqda.

Ushbu tadqiqot xulosalaridan kelib chiqib, quyidagi takliflarni ilgari surish mumkin:

- Ma'lumotlar ekotizimini yaratish — kichik biznes subyektlari uchun yirik platformalar bilan raqobatlasha oladigan ochiq va integratsiyalashgan ma'lumotlar infratuzilmasini shakllantirish.
- Kadrlar transformatsiyasi — ta'lim dasturlariga SI tahlili natijalarini talqin qilish hamda strategik qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini tizimli ravishda integratsiya etish.
- Ekologik barqarorlik integratsiyasi — SI yordamida resurslar sarfini optimallashtirish, xususan, Hilton tajribasida kuzatilganidek, oziq-ovqat chiqindilarini kamaytirishga qaratilgan dasturlarni qo'llab-quvvatlash.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. UN Tourism. UN Tourism World Tourism Barometer Data. <https://www.untourism.int/un-tourism-world-tourism-barometer-data>
2. International tourism has basically recovered to the pre-epidemic level. <http://uz.clmlaundry.com/news/international-tourism-has-basically-recovered-to-the-pre-epidemic-level/>
3. Gretzel, U., et al. Smart Tourism: Foundations and Developments. Electronic Markets, 2015.
4. Searls, D. The Intention Economy: When Customers Take Charge. Harvard Business Review Press, 2012.
5. Safarov, B.Sh. Turizm sohasida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini rivojlantirish strategiyalari. Monografiya, 2020.
6. Tuxliyev, I.S., Kudratov, G'.H., Pardaev, M.Q. Turizm iqtisodiyoti. Darslik, 2018.
7. YouGov. Understanding Travel in the Era of AI. <https://yougov.com/articles/49456-understanding-travel-in-the-era-of-ai>
8. Ernst & Young (EY). How Generative AI Is Transforming the Tourism Industry. https://www.ey.com/en_jp/insights/consulting/how-generative-ai-is-transforming-the-tourism-industry
9. EYSC, WTTC. Artificial Intelligence (AI) in Action: Use Cases & Impacts of AI in Society, Business and Travel & Tourism. January 2024.
10. Hilton. Hilton Green Breakfast Records 62 Percent Reduction in Food Waste in UAE. <https://stories.hilton.com/emea/releases/hilton-green-breakfast-records-62-percent-reduction-in-food-waste-uae>
11. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi rasmiy sayti. <https://stat.uz>

12. Begimqulov, J.J.o'. (2025). Analysis of Factors Influencing Tourist Services in Uzbekistan. Central Asian Journal of Innovations on Tourism Management and Finance, 6(3), 872–877. <https://doi.org/10.51699/cajitm.v6i3.914>
13. Юсуфалиев О., Бегимкулов Ж. (2025). Совершенствование методологии использования предпринимательской деятельности для повышения благосостояния населения. Экономическое развитие и анализ, 3(4), 396–403. <https://inlibrary.uz/index.php/eitt/article/view/91647>
14. Бегимкулов Ж., Сю Н., Фэй Г. (2025). Развитие туристических услуг: китайский опыт. Interpretation and Researches, 3(49). <https://inlibrary.uz/index.php/international-scientific/article/view/72971>
15. Бегимкулов Ж. (2024). Развитие туристских услуг на основе маркетинга. Передовая экономика и педагогические технологии, 1(1), 54–62. <https://inlibrary.uz/index.php/aapt/article/view/59945>
16. Begimqulov, J., Xu, N., & Fei, G. (2025). Tourism Services Development: The Chinese Experience. Interpretation and Researches, 3(49). <https://inlibrary.uz/index.php/international-scientific/article/view/72971>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>